Eduskunta
Ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: E 80/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto luontohyvityksiä koskevasta etenemissuunnitelmasta

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi ja toteaa asiasta seuraavaa:

MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartan yhtenä tavoitteena on, että markkinatalous on luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja parantamiseen tarvittavan rahoituksen merkittävin rahoituslähde. Tämä edellyttää, että luontoteoilla, ekologisella kompensaatiolla ja ekosysteemipalveluilla on toimivat luonnonarvomarkkinat. MTK on vahvasti sitoutunut vapaaehtoisen, käytännössä toimivan ja maanomistajien näkökulmasta houkuttelevan ansaintamahdollisuuden tarjoavan luonnonarvomarkkinan edistämiseen niin Suomessa kuin EU-tasolla.

MTK pitää Suomen kantaa perusteltuna ja tähän vaiheeseen sopivana. Järjestö kuitenkin katsoo, että kantaa tulisi tietyiltä osin tarkentaa ja terävöittää.

Suomen kannassa tulisi selkeästi ilmaista, että **yksityisen rahoituksen roolin kasvattamista mahdollistavat luonnonarvomarkkinat täydentävät julkista rahoitusta, mutta eivät korvaa sitä.** Esimerkiksi EU:n ennallistamisasetuksen toimeenpanoon liittyy huomattavia lisärahoitustarpeita, joihin on vastattava riittävällä resurssoinnilla kansallisista ja EU-tasoisista julkisen rahoituksen lähteistä. MTK kuitenkin korostaa, että lisärahoitustarpeita tulee ylipäätään pyrkiä hillitsemään, mikäli ne eivät suuntaudu elinkeinojen kehittämiseen uusien toimeentulomahdollisuuksien luomisen kautta. Esimerkiksi kansallista ennallistamissuunnitelmaa laadittaessa taloudellisia kustannuksia on rajoitettava joustoja ja maltillisia tulkintoja hyödyntäen. Lisäksi on syytä huomata, että jos toimeenpanoa tehdään esimerkiksi velvoittavaan lainsäädäntöön perustuen yksityisen omaisuuden käyttöä rajoittamalla, perustuslain turvaaman omaisuuden suojan toteuttamiseksi valtion tulee huolehtia taloudellisten menetysten korvaamisesta. Myös monet taloudelliset kannusteet nojaavat valtiontukiin, joissa on kyse julkisesta rahoituksesta.

MTK yhtyy Suomen kannasta ilmenevään näkemykseen siitä, että etenemissuunnitelman tarkoittamien luontohyvitysten on oltava laadukkaita ja koko luonnonarvomarkkinajärjestelmän uskottava. Suomen kannassa tulisi kuitenkin selkeämmin peräänkuuluttaa **tarvetta varmistaa sopiva tasapaino riittävän korkeatasoisten laatuvaatimusten ja käytännön toimeenpanokelpoisuuden välillä.** Markkinoille tulemista ei pidä tehdä liian vaikeaksi tai kalliiksi maanomistajien sekä maa- ja metsätaloustuottajien kaltaisten pienten toimijoiden näkökulmasta. Kannassa tulisi vahvemmin korostaa, että **markkina ei synny ilman tarjontaa, jonka merkittävimmän tuottajapotentiaalin muodostavat yksityiset maanomistajat sekä maa- ja metsätaloustuottajat.**

MTK on samaa mieltä siitä, että luonnon monimuotoisuutta ja luontoa koskevilla rahoitusvälineistöillä voidaan vahvistaa biotaloutta. Näin ollen Suomen kannassa olisi tarpeellista mainita, että **EU-tasoisessa luontohyvitysten kehittämisessä keskeisenä lähtökohtana tulisi olla esimerkiksi metsien moninaisen roolin ymmärtäminen: yksi alue tuottaa samaan aikaan useita eri hyötyjä.** Luontohyvityksiä

on siksi joissain tapauksissa pystyttävä aikaansaamaan myös kannattavaan ja tehokkaaseen puuntuotantoon yhdistettynä. Sama perusajatus koskee myös luontohyvitysten ja kannattavan ruoantuotannon yhdistämistä. Luontohyvitysten tuottamisen ei siis tule suoraan ja kaikissa tapauksissa johtaa alueen muiden käyttömuotojen estymiseen. Monihyötyisyys eli erilaisten markkinattomien ja markkinoille kelpaavien hyötyjen ja arvojen tuottaminen samaan aikaan ja rinnakkain mahdollistaa EU:n kilpailukyvyn, huoltovarmuuden ja biotalouden kehittymisen. On toki silti mahdollista, että esimerkiksi maanomistaja haluaa varata alueensa vain luonnon monimuotoisuutta tukevan toiminnan harjoittamiseen.

Suomessa vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio on olennainen osa kehittyviä luonnonarvomarkkinoita, sillä se kytkeytyy kysyntään. Ekologisen kompensaation merkitys luonnonarvomarkkinan kannalta on siis myös EU-tasolla syytä tunnistaa asiaksi, joka on vaikuttanut ja vaikuttaa jatkossakin joissakin jäsenmaissa luonnonarvomarkkinaan. Suomen kannassa painotetaan lieventämishierarkiaa ja todetaan, että Suomi ei katso EU:n sisällä luonnonarvojen vaihdantaa mahdolliseksi siinä tarkoituksessa, että luonnolle aiheutuvaa haittaa voisi korvata toisaalla tehtävin toimin. Suomen kannassa tulisi lisäksi todeta, että **EU:n ei tule kehittää ekologista kompensaatiota koskevaa harmonisoivaa sääntelyä, vaan asia on jätettävä eri jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön varaan.**

Suomen kannan mukaan Suomi suhtautuu varauksella ennenaikaiseen hiili- ja luontohyvitysmarkkinoiden yhdistämiseen. Kahden jo itsessään varsin monimutkaisen ja vielä täysin kehittymisvaiheessa olevan markkinan erillään pitämisen tarvetta tulisi korostaa terävöittämällä Suomen kantaa niin, että **Suomi selkeästi vastustaa hiilimarkkinan ja luonnonarvomarkkinan yhdistämistä ainakin tässä vaiheessa.**

Suomen kantaan on kirjattu, että luonnonarvomarkkinoita kehitettäessä on huomioitava myös vaikutukset turvallisuudelle ja huoltovarmuudelle. Suomen kannassa olisi perusteltua ylipäätään **korostaa vahvemmin vaikutustenarvioinnin tarvetta koko EU-tasoisen kehittämistyön kuluessa. Olennaisina vaikutustenarvioinnin näkökulmina tulisi mainita myös EU:ssa harjoitettavan maa- ja metsätalouden kilpailukyky sekä mahdolliset vuotovaikutukset**, mikäli tuotantoa voisi siirtyä EU-alueen ulkopuolelle luonnonarvomarkkinoihin liittyvien syiden vuoksi.

Luontohyvityksiä koskeva etenemissuunnitelma jättää osin avoimeksi sen, millainen luonnonarvomarkkinajärjestelmä EU:ssa tulisi lopulta olla. Täsmentymättömyys on ymmärrettävää, sillä tarkempia linjauksia tullaan muodostamaan tiekartan mukaisia askelia otettaessa esimerkiksi uudessa komission vetämässä asiantuntijatyöryhmässä. Esimerkiksi mahdollisia EU-tasoisia sääntelytoimia harkitaan tulevan työn perusteella. Suomen kannassa olisi silti jo nyt syytä huomauttaa, että **EU:ssa ei tule välttämättä pyrkiä EU-lainsäädäntöä ohjauskeinona käyttäen vain yhteen, esimerkiksi yksiköltään ja laadunvarmistusmenetelmiltään yhtenäiseen luonnonarvomarkkinajärjestelmään. Uuteen EU-lainsäädäntöön on siis suhtauduttava lähtökohtaisesti erittäin pidättyväisesti.** Tämä johtuu siitä, että jäsenmaissa on tähän mennessä valittu erilaisia suuntia luontotavoitteita tukevan yksityisen rahoituksen liikkeelle saamiseksi. Lisäksi markkinan olosuhteet (esim. maanomistusolot, maa- ja metsätalouden käytännöt sekä luonto itsessään) vaihtelevat paljon jäsenmaiden välillä. Suomen ja MTK:n näkökulmasta katsottuna luonnonarvomarkkinaan liittyvien EU-tasoisten toimien on tuettava meillä valittua linjaa, eivätkä ne saa aiheuttaa täällä tehdylle työlle takapakkia.

Helsingissä 21.10.2025

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Anna-Rosa Asikainen
juristi, luonnonsuojelu